

elijk avondmaal moet
k beoordeeld moeten
d op grond van be-
tot handelingen, die
moet veroordeelen, en
het ambt kan hand-
len te excommuni-
te wijzen, omdat de
k heeft uitgesproken,
van het avondmaal
de uiterste trap van
zoolang het formul-
it wordt. Wij nemen
gepubliceerd is, be-
kerkechtelijke inzi-
a bepaald hebben. Of
jw kerkverband leeft,
worden, doordat de
d. In elk geval is
n dit conflict de per-
n al het bovenstaande
stus, zij het als dwa-
hart naar het beratel
in weg van waarheid

iet juist Gij van Uw
Gods te staan. Er
apport uitdrukkingen
r heeft de bij Uw
da aan Uw Synode
door ons gevraagd
fundering van zijn
chrift: „Verwerp een
rede vermaning“ en:
met de ongerechtig-
t, dat men het heilige
ven heeft het rapport
kens“ ook den hon-
verstaan zijn degenen,
jk zijn, wat bij ons,
bleken is. Bijna nog
Kerkeraad van Breda
een ongelooftige niet
het rapport geant-
geopend wordt, die
hiervan geen sprake,
dat geloovigen, die
wie ons uitwerpen,
eld bedriegt“. Welke
worden, dan dat er
elooigen zijn, maar
vergadering van ge-
let ligt dan ook ge-
lat Gij in Uw schrij-
me aansprekt niet
J niet aannemen, dat
roedernaam weigeren
in dit opzicht eerst
de begerde immers
elinge Schrift en de
t wij geen geloovigen
de basis. En welke
onspreking, waarbij
broeders in Christus,
t?

de basis wel ernst is,
dat de Utrechtse
uitspraken disputabel
voor wat zij waren;
ig gegeven. Aan die
a belijdenis-uitspraak
er als aan de belij-
gelegenheid, de mo-
e Synode er toe ge-
te stellen; wij hopen,
zal kunnen geschie-
ken, dat deze nieuwe
tijd appellabel is aan
ig bedenkingen zoude
a, zullen onze Depu-
n U vernemen; en
elike diert verklaring
ereid zijn, die terug
nt bij die bespreking
ijdenis, waarmee wij
u. Wij zijn van onze
eide, dan dat wij niet
erwaten te luisteren.
heid ook bij U aan-
ewel, wij daaraan in
is weinig bemerkten.
meting den geest van
ren van onzen zon-
J ook telkens bezint,
h. En zoudt Gij ons
in het verkeerde van
Broeders, indien wij
nen biddende om de
licht in deze duister-
te gelegenheid daartoe

r, dat aan Uw zijde
uiche Synode sprak
heiden. Uw Synode
ken van de geslagen
n. Het is zeker niet
e geweest, dat over
verschillen gesproken
e confessionele ver-
ag en dat die daarom
kwamen. Zij meende,
ander punt zou be-
e confessionele ver-
zij een bespreking
Geref. Kerk op het
ele verschillen, welke
heiden van elkaar
i tijd duren, voordat
it en op ons verzoek
voor te zeggen zijn

dat nu reeds Deputaten van Uwe en onze zijde met elkander
spraken. En wanneer Uw Synode dan uitsprekt, „dat het
thema der gedachtenwisseling primair zal moeten zijn het ge-
heel der uit de officiële stukken reconstrueerbare eigenlijke
oorzaken der geslagen breuk“, ontmoet dat van onze zijde
geen bezwaar. Wij zijn integendeel gaarne daartoe bereid.

Wel bestaat er van onze zijde overwegend bezwaar tegen
den voorstel, dat de gedachtenwisseling voorschijns alleen
schriftelijk zou dienen te geschieden. Wij voorzien, dat zulk
een correspondentie ons op een onafzienbaar langen weg zou
brengen. Hoe licht zullen er bij zulk een correspondentie of voor-
komsten of onmiddellijk uit den weg geruimd konden worden!
Het motief tot het voorstel Uwer Synode was blijkbaar, dat
alle geloovigen met de gedachtenwisseling moeten kunnen
meeleven. Wij meenen, dat aan dit laatste tegemoet gekomen
kan worden, doordat telkens van de bespreking een gemeen-
schappelijk opgesteld communiqué wordt uitgegeven. Dit is dan
ons voorstel.

En nu, broeders, van harte hopen wij, dat Gij tot zulk een
samenpreking als wij U nu voorstellen, bereid zult zijn. De
Geest Gods doordringt ons beiden zoozeer van den eisch,
tot het uiterste te worstelen om de noodzakelijke eenheid der
geloovigen, dat wij beiden onszelf kunnen verloochenen en de
hindernissen overwinnen! En geve de Heere dan van die
samenpreking een ons allen verrassende vrucht!

Namens de Synode, het Moderamen:
(w.g.) H. A. MUNNIK, praeses.
(w.g.) S. G. DE GRAAF, assessor.
(w.g.) C. VAN DER WOUDE, scriba I.
(w.g.) L. VAN DER ZANDEN, scriba II.

Het begeleidend schrijven luidde als volgt:
Generale Synode der Gereformeerde Kerken in Nederland.
Groningen 11 Oct. '46. Aan den Welc. Heer Ds L.
Doekes te Rotterdam.

Waarde Broeder,
Hiermede zend ik U het antwoord onzer Synode op Uw
schrijven aan de deputaten der Utrechtse Synode. Om van
het begin af het meeleven van de leden der beide kerken
mogelijk te maken, besloot de Synode dit schrijven te publi-
ceeren.

Namens de Generale Synode:
(w.g.) L. VAN DER ZANDEN, 2e scriba.

Tot zoover dus de beide officiële stukken.

We kregen de copie ervan eerst in handen, toen
het zetsel voor het nummer van verleden week al op-
gemaakt was, en konden dus niet eerder publiceren.

Een officieel antwoord is, dat verstaat men,
eerst mogelijk, als deputaten vergaderd hebben; dat kan
nog wel even duren. Om die reden willen we, zuiver
persoonlijk sprekende, al zijn daar overigens eenige
bezwaren tegen, toch maar vast enkele opmerkingen
aan dit stuk en zijn geleide-briefje vastknopen. Zoo-
dra het officiële antwoord zal zijn verzonden, hopen
we het eveneens hier te publiceren. Wat nu volgt is
particulier.

1. „Leuk“, maar niet eerlijk, is wat, „namens“ zijn
synode, dr v. d. Zanden schrijft, n.l. dat men „om VAN
HET BEGIN AF“ het meeleven van de beide kerken
mogelijk te maken, DIT stuk van zichzelf nu gaat pu-
bliceeren. Men weet, dat wij daar niets tegen hebben.
Alleen maar: dit is het begin NIET. Dit is het VER-
VOLG. Waarom heeft men niet gepubliceerd wat van
ONZE zijde geschreven werd? Waarom doet men zijn
best, den inhoud daarvan aan zijn eigen volk te ont-
houden?

2. Ds L. Doekes niet alleen, maar ook alle anderen,
ook prof. Greijdanus, en ik, heeten nu ineens „waarde
broeders“. Welja. Hoe ds Doekes is aangesproken bij
zijn wegzending, weet ik niet. Wat prof. Greijdanus
aangaat: die is geschorst o.a. wegens het aan-
richten van scheuringen en tweedracht
in de kerken, en daarna heeft men het leugentje
van den „kerkeraad“ van dr Impeta en diens scriba
mr v. d. Oever prompt gebruikt, om van de „zaak-
Greijdanus“ af te komen; het leugentje, dat „dr
S. Greijdanus door woord en daad met de gemeen-
schap der kerk“ (bedoeld is: „de gereformeerde kerk
van Kampen“) „gebroken heeft“, art. 630 Acta. En
aangezien ook emeriti-hoogleraren „blijkens art. 7
van het Reglement voor de theologische opleiding“
(al die deftigheid staat er heusch) „leden moeten zijn
van een gereformeerde kerk“, en hetzelfde geldt „voor
een emeritus dienaar des Woords“ maakte de synode-
Berkouwer zich van hem maar verder af (art. 630).
Over mijzelf zal ik maar zwijgen. We behooren
dus tot geen van de gereformeerde
kerken..... volgens deze synode. En toch maar
„waarde broeders“? De broeder-naam krijgt hier een
andere dan kerkelijke waarde. Indien ook maar
„waarde“. „Waarde verharde en niet-bekeerde scheur-
maker“? Ik ken dit genus niet.

3. Waarom spreekt dit stuk onwaarheid? Het zegt,
dat de Groningsche synode gemeend heeft, het door
de synode-Duursema gedane „voorstel“ te moeten af-
wijzen. Dat staat in de stukken van onze synode
evenwel niet. Er staat: „dat inwilliging van het tot
haar gekomen verzoek IN DEN DAARAAN BLIJ-
KENS ZIJN TEKST GEGEVEN VORM van Godswege
ons verboden wordt als zondig, schadelijk, gevaarlijk
en zinloos“. Men spreekt dus onwaarheid, en laat weg,
waar het op aankomt. En passant maakt men dan
ook nog van wat heelemaal geen „voorstel“, doch een
„verzoek“ was, toch maar een „voorstel“. Wanneer
citeeren deze kerkleiders, die destijds de markt over-
stróómden met toelichtingen etc. nu toch eens pre-
cies? Vooral als zij klagen, op een andere ontvangst
van hun „voorstel“ te hebben gehoopt?

4. Waarom klagen ze, dat onze synode „niet hoorde“
in hun „voorstel“ (!) wat zij er thans in zeggen

hoorenswaardig te zijn? Onze synode heeft precies
den tekst van hun „voorstel“ bekeken,
en daarvan het hare gezegd; m.a.w. ze heeft alles „ge-
hoord“ wat daar heusch in lag. Waarom gaat men
niet in op onze argumenten omtrent wat er in dien
tekst eigenlijk staat (en niet staat)?

5. Waarom spreekt dit stuk ook vervolgens onwaar-
heid? Men zegt, dat de Groningsche synode uit de
(door haar afgewezen) achter-af-bewering, dat
de doemvonnissen geen oordeel inhielden over onzen
„staat voor God“ heeft afgeleid, dat DAARDOOR een
„eerlijk en open“ gesprek onmogelijk wordt. Men sug-
gereert dus: ziet ge wel, de „vrijgemaakten“ willen
niet. Maar er staat in de Groningsche papieren iets
anders. Dit staat in ons „Getuigenis“:

„Wie voor Gods aangezicht één willen zijn of
worden, die zullen moeten beginnen de FEITEN,
die tot nu toe de eenheid in den weg stonden, EER-
LIJK en OPEN te bespreken, eerst voor den Heere,
daarna ook voor de menschen“.

6. Hetgeen in dit Zwolsche stuk opgemerkt wordt
over schorsing en afzetting OP GROND van art.
79-80 K. O., zonder dat wering van het avondmaal
behoefde te volgen, is in ons blad, o.a. door br. P.
Groen, al herhaaldelijk besproken. Wij veroordeelen
deze quasi-interpretatie als ijdel. Als men iemand
schorst op GROND van een artikel, zegt men: DAT
artikel is HIER toepasselijk. Bovendien heeft men,
wat in 1926 dr Geelkerken niet eens in het synodale
besluit overkomen is, in het geval van de eerste schor-
sing UITDRUKKELIJK verwezen naar het AVOND-
MAALSFORMULIER. De DAAR genoemde zonde was
het, volgens dr Nauta, alias commissie, alias synode,
alias moderamen. In DIE „zonde“ heeft b.v. onderge-
teekende volhard. Er kan dus geen sprake van zijn,
of hij is de afsnijding waardig, een „ver-
rot lid der kerk“. Meent men dat niet, dan moet
men zé g e n : wij nemen onder hartelijk leedwezen
en met vraag om vergiffenis wegens onze openbare
zonde tegen het negende gebod (geval-Greijdanus,
o Ridderbos!!!! God weet het nog, dat ge hem daar-
van hebt laten beschuldigen, en laten wegzenden...) onze
openlijke stelling terug, dat artikel 79-80 op U
toepasselijk is. Dat moet ge zeggen, niet terwille van
eenigen persoon, doch omdat het gaat over uw
„wet“, die gij goddelijk noemt, en: terecht „toegepast“.

En dan die bewering, dat verwijzing naar art. 79-80
NIET inhoudt, dat AL de daar gebruikte qualificaties
op IEDER geval toepasselijk zijn. Wie heeft dat be-
weerd, synode-Munnik? Niemand. Meinde, simonie,
gewoonlijke dronkenschap, b.v., zijn ons niet ver-
weten. Maar de artikelen 79-80 zeggen duidelijk, dat
ze gelden voor „openbare grove zonden“, die der Kerk
schandelijk OF OOK bij de overheid strafwaardig zijn;
het laatste is (tegenwoordig) niet in geding, het
eerste blijft dus over (art. 79). En dus blijft over:
een zonde, die „in een ander gemeen lidmaat der Kerk
der afsnijding waardig zou gerekend worden“. Wie
zich dus verhardt in die zonde, en dat hebben alle
„getuchtigden“, ook alle aangeschreven deputaten,
hoofd voor hoofd gedaan, volgens de logica-Duursema-
synode, is inderdaad de afsnijding waardig. De excom-
municatie. U hadt dan ook, synode-Berkouwer, geen
briefje Impeta-v. d. Oever inzake prof. Greijdanus en
mij, hoeven af te wachten. (Zie boven). Uzelf hadt
ons al afsnijdingswaardig verklaard. En uw tweede
geschamel met het avondmaalsformulier was alleen
maar geknoei.

7. Wel, wel, we zijn „op grond van BEPAALDE
KERKRECHTELIJKE INZICHTEN“ gekomen tot de
veroordeelde handelingen? De Rotterdamse dominee
Tazelaar met zijn beweringen omtrent „uitdrukke-
lijke w o o r d b r e u k“ van K. S. heeft dus onge-
lijk? Maar dat zeggen óók de synodale stuk-
ken. En, het heette toch allemaal revolutio-
nair? En nu ineens consequentie van BEPAALDE
INZICHTEN? Dus van VALSCHE LEER? Maar het
heeten immers allemaal orde-kwestie? En prof. Greij-
danus dan? VIJFDE en NEGENDE gebod! Dat was
door hem overtroffen. Ook kwam een TOELICHTING
(nummer zooveel), ditmaal op de schorsing van K. S.,
vertellen, dat „de synode op goede gronden
mocht verwachten, dat K. S. vanuit zijn
isolement (onderduikerij) haar (!) niet ver-
der zou bestrijden, bl. 9. Men verwacht ginds,
dat ge niet zult handelen naar uw KERKRECHTE-
LIJKE INZICHTEN. Maar hoe kunnen dan de heeren
verzekeren, bl. 16, dat K. S. met de beginselen, (een
dik woord was toen in de mode), met de beginse-
len der K. O. ten eenenmale (ge hoort het door dr
Dijk lezen) in strijd handelde, en dat hij zelf, K. S.,
dit OOK HEEL GOED KON WETEN? Dat K. S. zijn
belofte (ondertekeningsformulier) geschonden
heeft? En meer van dit moois? Tegen den achtergrond
van deze ernstige dingen concludeeren we: één van
beide, óf de openlijke aantijgingen, die den inzet vorm-
den van de schorsingswoede, waren een openlijke
zonde tegen het negende gebod (maar
dan moet niet prof. Greijdanus, doch dan moeten zijn
schorsers geschorst worden), óf, dit honig-zoete po-
ginkje, om van het Groningsche rapport af te komen,
is een nieuwe camouflage, met handhaving in-
tusschen van die publieke aantijgingen.

8. Wat die synode van Middelburg betreft: ten
eerste kan de eene dwaasheid niet „gegrond“ worden
op een andere. Ten tweede: HOE DURFT MEN? We

vermoeden — want deze synode onthoudt zich al weer
voor de zooveelste maal van nauwkeurige opgave van
haar eigen „bronnen“ — we vermoeden, dat men het
oog heeft op wat staat in de Acta van 1933, artikel
230. Daar gaat het over „kerkelijke behandeling van
LEDEN DIE ELDERS KERKEN“. Wel, wel, wel,
heeft één van de geschorsten ooit elders gekerkt?
Dat hebben wel synodocraten gedaan. Maar niet één
van de geschorsten. Waar haalt men de vrijmoedig-
heid vandaan? Er staat in het Middelburgsche besluit:

dat men lidmaten, die elders kerken, zich niet met
uitdrukkelijke verklaring afscheiden, noch dit zelfs
willen, herhaaldelijk en met lankmoedigheid ver-
mane, en eindelijk op hen, bij volharding in hun
ongehoorzaamheid, de wettige kerkelijke censuur
toepasse;

welke te verstaan zij in dien zin, dat ten laatste
voortgeschreden worde tot excommunicatie met het
formulier van den ban;

maar dat in gevallen, als het enkel geldt, uit ge-
brek aan kerkelijk besef kerken bij gereformeerde
predikers buiten onze kerken, wel met groote lank-
moedigheid en geduld vermanend worde, en als zij
naar deze vermaning niet luisteren, het Avondmaal
ontzegd worde;

maar dat niet tot den uitersten trap der excom-
municatie worde overgegaan, zoolang het formulier
van den ban niet toepasselijk geacht wordt.

Het Middelburgsche besluit maakt dus „gewone“ en
nog al onkundige „e l d e r s k e r k e n d e“ leden.

Maar in het geval der geschorsten en afgezeten
betroft het nota bene, voorgangers in eigen kerken,
die nooit elders kerkten, zooals... die niet-geschorste
dominees, tot synodeleden toe, die bij de vrijgemaakten
voorgingen, maar die men loopen liet omdat men nu
eenmaal ginds met duizend en één maat meet.....
Wat een drogreden.....

En als men dan bedenkt, dat men in het geval-
Schilder aan Kampen berichtte, dat deze hardnekkige
zondaar, schuldig aan een in het Avondmaalsformu-
lier genoemde overtreding, niet van de tafel behoefde
te worden geweerd, wel, dan verfrommelen we heel dat
papiercomplex met een verontwaardiging, die geen
woord meer veil heeft voor het in- en uit-redeneren.

8. Als men nu meent, dat wij hebben gehandeld
naar kerkrechtelijk inzicht, en niet tegen beter weten
in, niet revolutionair, niet met schending van beloften,
en zoo voort, dan moet men dat niet „in het algemeen“
zomaar beweren, maar van de bepaalde personen
concreet verklaren, met naam en toenaam, en dan
met herroeping van vroegere vonnissen; en niet in
een officieus stukje, maar in de officiële Acta. En
dan niet een slag om den arm houden, zóó, dat men
wel de leden onzer kerken vangen kan, maar en pas-
sant zich de vrijheid voorbehoudt, de geschorsten te
laten liggen onder het „vonnis“, en van de leden los
te werken.

9. Op niemand de persoonlijke censuur toegepast?
Wel, het was tien en tienmaal erger. Het was — denk
b.v. aan Bedum — zoo maar uit de kerk zetten, DE
kerk.

10. Klakkeloos beweert men, dat het Groningsche
Rapport op hetgeen Breda schreef „GEEN ANDER
antwoord“ gaf, dan... wat hier staat. Wij hebben in
ons vorig nummer al gezegd, dat dr H. N. Ridderbos,
die ook zooiets beweerde, onwaarheid sprak. Dat geldt
helaas óók van dit synodale stuk... En dan die titula-
tuur: mijne heeren? Moeten we soms liever naspreken
de woorden, waarmee ds J. S. Post, en andere ambts-
dragers, weggezonden zijn, dat n.l. tusschen hen en de
synodocraten GEEN GEESTELIJKE GEMEENSCHAP
meer mogelijk is? Wat is dat voor een willekeur?
Als wij letterlijk zeggen wat adressanten (ook in het
Groningsche Rapport) hebben kunnen lezen, dat
Paulus hoopte, sommigen uit zijn ontrouwe
broeders tot jaloeschheid te verwekken, dan
zouden zij, met de hier gevolgde logica, kunnen zeggen:
o, dan zijn we zeker „ontrouwe broeders“; waarmee
heel de passage evenwel van haar kracht beroofd zou
zijn; men laat die passage dan maar liever onbe-
sproken.

11. Even later stelt men de vraag: zijn wij, kerken
der Zwolsche synode, nog een VERGADERING van
geloovigen? en wil dáárop een categorisch ant-
woord..... Laat men eerst maar eens categorisch
antwoorden op de bezwaren van wie beweerden, dat
men van gindsche zijde begonnen is, zie boven, de
geestelijke gemeenschap niet meer aanwezig te achten.
Maar voorts: als het dan eenigszins theatraal heet:
„wanneer wij geen geloovigen zijn, dan..... etc.“, dan
zouden wij vragen: lees toch „De Heraut“
n o g e e n s n a. Die herinnerde eraan, dat Calvijn
onder het pseudoniem nog resten der kerk zag, maar toch
zei Calvijn (en de belijdenis): het INSTITUUT van
Rome is geen VERGADERING van geloovigen. Een
discussie over de vraag, of de personen geloovigen
zijn, doet niets ter zake. Wij willen met de heeren wel
spreken over de vraag, of hun geloovigen uitstootend
instituut een VERGADERING (iets anders dan: een
optelsom) van geloovigen is. De kerk heet een KOEI
der schapen, een NET van visschen. Moet men het
verschil tusschen kooi en schaa, tusschen net en
visch veronachtzamen, en daarop zijn onwilligheids-
inzake-zakelijk handelen „gronden“?

12. Ons interesseert een nieuwe dogmatische ver-
klaring in geen deele, al kwamen er nog meer bij